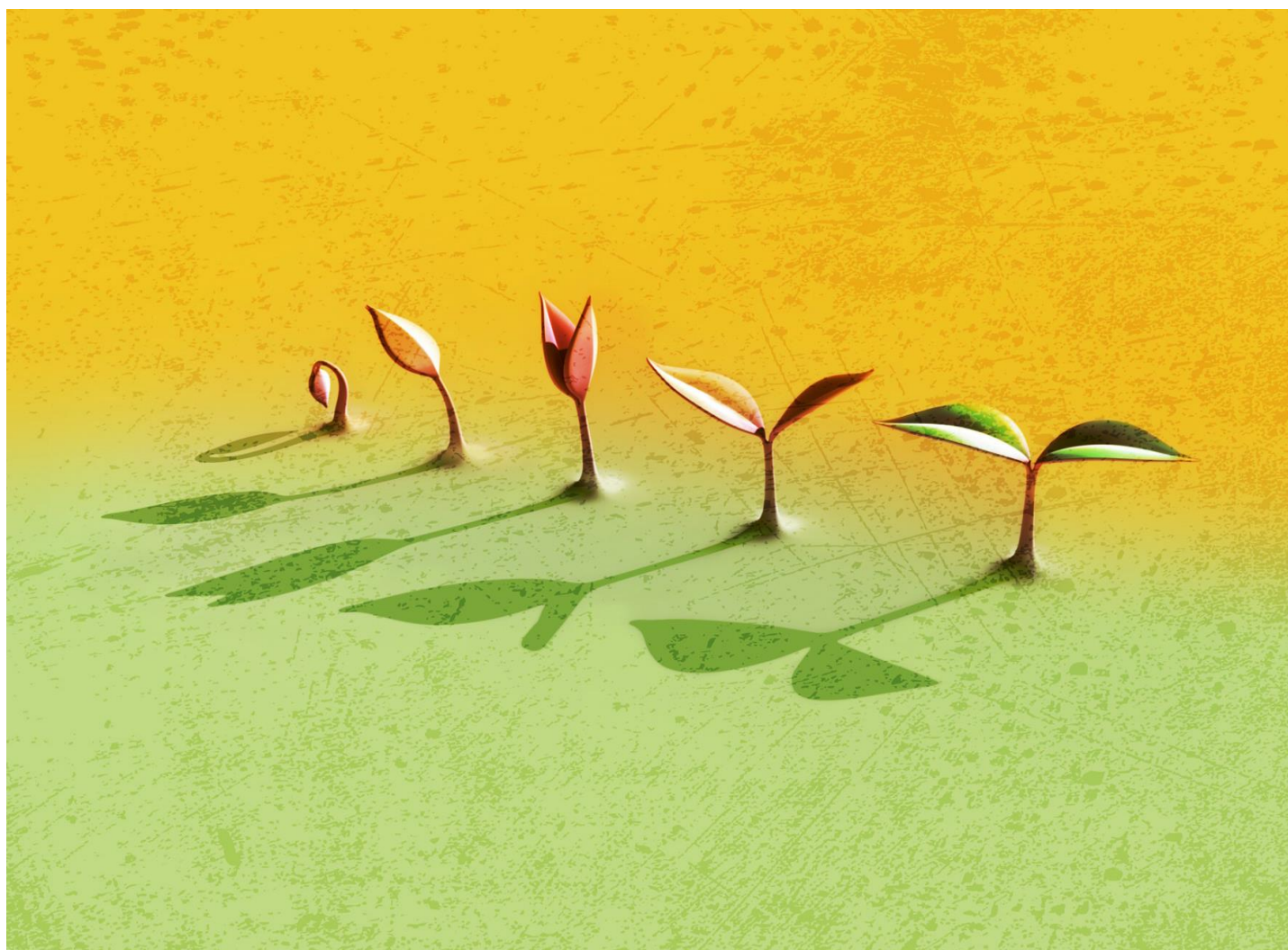

Sosiaalisen kuntoutuksen nykytilan selvittely Seinäjoen kaupungissa eri toimijoiden näkemysten perusteella

Kestävää kasvua ja työtä -ohjelma

SEINÄJOKI SOSKU SOSIAALISEN
KUNTOUTUKSEN
KEHITTÄMISHANKE

Vipuvoimaa
EU:lta
2014–2020

SISÄLTÖ

1	JOHDANTO.....	3
2	TUTKIMUKSEN SUUNNITTELU JA TOTEUTUS.....	4
3	SOSIAALISEN KUNTOUTUKSEN MÄÄRITTELY.....	6
4	SOSIAALISEN KUNTOUTUKSEN TOTEUTUMINEN KÄYTÄNNÖSSÄ.....	10
4.1	Kuka sosiaalista kuntoutusta tekee ja kenelle?.....	10
4.2	Sosiaalisen kuntoutuksen työmuodot.....	12
4.2.1	Psykososiaalinen työ.....	13
4.2.2	Suunnitelmallinen työskentelymalli.....	17
4.2.3	Työllistymisen tukitoimet.....	18
4.2.4	Yhteistyö.....	19
4.3	Uusi sosiaalihuoltolaki ja sosiaalisen kuntoutuksen määritelmän näkyminen työyksikön arjessa.....	23
5	TOIVEET JA IDEAT SOSIAALISEN KUNTOUTUKSEN TOTEUTTAMISEEN SEKÄ KOULUTUKSEN TARVE.....	25
6	POHDINTA.....	30
	LÄHTEET.....	33

Kestävää kasvua ja työtä -ohjelma

Vipuvoimaa
EU:lta
2014–2020

1 JOHDANTO

Seinäjoen kaupunki on osahankkeena mukana Sosiaalisen kuntoutuksen valtakunnallisessa kehittämishankkeessa (SOSKU). SOSKU-hanketta hallinnoi Terveystieteiden tutkimuskeskus THL ja sitä rahoittaa Euroopan sosiaalirahasto ESR. Hankeaika on 1.4.2015–31.3.2018.

Sosiaalinen kuntoutus sai ensi kertaa lainmukaisen määritelmän uuden sosiaalihuoltolain myötä, joka astui voimaan 1.4.2015. Seinäjoen osahankkeen yhtenä tavoitteena on luoda yhteinen ymmärrys sille, miten sosiaalihuoltolain 17§ mukainen sosiaalinen kuntoutus toteutetaan Seinäjoen kaupungissa.

Vaikka sosiaalinen kuntoutus on nyt vasta määritelty laissa, ei se tarkoita, ettei sitä jo tehdä erimuotoisesti eri palveluissa. Kehittämistyön alussa, oli hyvä kartoittaa, mitä Seinäjoella jo tehdään sosiaalisen kuntoutuksen viitekehyksessä. Tämän vuoksi Seinäjoen SOSKU-osahanke yhdessä Seinäjoen ammattikorkeakoulun, sosiaali- ja terveysalan yksikön, Sosionomi (AMK) -opiskelijoiden kanssa toteutti tutkimuksen: ”Sosiaalisen kuntoutuksen nykytilan selvittely Seinäjoen kaupungissa eri toimijoiden näkemysten perusteella”. Tutkimuksen tavoitteena oli selvittää, miten eri toimijat määrittelevät sosiaalisen kuntoutuksen sekä miten sosiaalinen kuntoutus näyttäytyy omassa työyksikössä / organisaatiossa ja miten se olisi hyvä toteutua. Tutkimus toteutettiin ajalla 12/2015 - 2/2016.

Tämä raportti on yhteenveto opiskelijoiden tekemistä raporteista. Opiskelijoiden tekemiä raportteja oli yhteensä kolme.

Kestävää kasvua ja työtä -ohjelma

Vipuvoimaa
EU:lta
2014–2020

2 TUTKIMUKSEN SUUNNITTELU JA TOTEUTUS

Tutkimus toteutettiin tiiviissä yhteistyössä SOSKU-hankkeen työntekijöiden sekä sosionomi (AMK) - opiskelijoiden ja opettajien kanssa. Opiskelijat toteuttivat tutkimuksen tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotyön harjoittelujaksona (TKI-harjoittelu). Opiskelijoita oli tutkimuksessa mukana yhteensä kuusi (6), joista muodostettiin kolme (3) paria. Haastateltavia yksiköitä oli mukana yhteensä 19. Tutkimusaineiston keruu tehtiin teemahaastatteluna, jotka toteutuivat ryhmähaastatteluina. Tarkoituksena oli, että opiskelijaparit toteuttavat haastatteluistaan jokainen oman tutkimusraportin, joista SOSKU-hankkeen työntekijät koostavat yhden yhteisen tutkimusraportin.

Haastateltavia yksiköitä oli mukana yhteensä 19. Yksiköissä oli niin Seinäjoen kaupungin omia yksiköitä kuin myös muita sosiaalisen kuntoutuksen parissa työskenteleviä. Tätä kautta pyrittiin saamaan aineistosta mahdollisimman kattava. Seinäjoen kaupungin organisaatiosta haastatteluihin osallistuivat seuraavat tahot: aikuissosiaalityö, Etelä-Pohjanmaan monialainen yhteispalvelu (Seinäjoen yksikkö), erityisnuorisotyö, etsivä nuorisotyö, lastensuojelu, nuorisoasema Steissi, päihdepalvelut, tuetun työn palvelut, Toimintojen talo, työllisyyspalvelut AVANTI sekä vammaispalvelut. Muut haastateltavat paikat olivat: Etelä-Pohjanmaan sosiaalipsykiatrisen yhdistyksen työhönvalmennusyksikkö Tähtiportti, Evankelis-luterilainen seurakunta (diakoniatyö), Kaks'Kättä työpaja, KRIS Etelä-Pohjanmaa ry, Olkkari, Rikosseuraamuslaitos, Suomen punainen risti (Länsi-Suomen piiri) sekä TE-palveluiden 3. linja.

Haastatteluihin osallistui jokaisesta yksiköstä 2-7 henkilöä. Haastattelut nauhoitettiin ja haastatteluiden pituudet vaihtelivat noin 10 minuutista 60 minuuttiin. Opiskelijat litteroivat haastattelumateriaalin ja hyödynsivät sitä aineiston analyysivaiheessa.

Kestävää kasvua ja työtä -ohjelma

Vipuvoimaa
EU:lta
2014–2020

Tarkoituksena on toteuttaa samanlainen tutkimus hankkeen loppupuolella ja vertailla tuloksia toisiinsa, miten sosiaalinen kuntoutus ymmärrettiin hankkeen alussa ja miten lopussa. Onko esimerkiksi sosiaalinen kuntoutus saanut tarkempia määritelmiä, onko haastateltavilla organisaatioilla yhteneväisempi kuva sosiaalisesta kuntoutuksesta tai mitä lisäarvoa SOSKU-hankkeen kautta sosiaaliseen kuntoutukseen on saatu.

Tässä raportissa on käytetty suoria lainauksia haastatteluista. Opiskelijoiden tekemissä raporteissa oli käytetyissä lainauksissa kerrottu haastateltavan paikan nimi, mutta tässä raportissa päätimme jättää paikan mainitsematta jotta yksiköiden anonymiteetti säilyisi.

Kestävä kasvua ja työtä -ohjelma

Vipuvoimaa
EU:lta
2014–2020

3 SOSIAALISEN KUNTOUTUKSEN MÄÄRITTELY

Haastateltavia paikkoja pyydettiin määrittelemään sosiaalinen kuntoutus sekä yleisellä tasolla että oman yksikön näkökulmasta. Sosiaalinen kuntoutus määriteltiin eri paikoissa jokseenkin eri tavalla, esimerkiksi toisissa paikoissa sosiaalinen kuntoutus ymmärrettiin kokonaisvaltaisena toimintana ja toisissa paikoissa keskittyvän nimenomaan sosiaaliseen puoleen. Ydinkäsitykset sosiaalisen kuntoutuksen sisällöistä vaikuttaisivat kuitenkin olevan jokaisessa haastattelevassa paikassa samankaltaisia – voimavaralähtöisyys, syrjäytymisen torjuminen ja osallisuuden edistäminen.

Sosiaalinen kuntoutus nähtiin osana kokonaisvaltaista hyvinvointia, johon kuuluvat yksilön psyykkisen, fyysisen ja sosiaalisen toimintakyvyn huomioiminen. Nähdään, että sosiaalinen kuntoutus ei ole pelkästään kuntouttamista työelämään vaan kyse on nimenomaan kokonaisvaltaisesta kuntouttamisesta, arjen hallinnan tukemista ja toimintakyvyn lisäämistä yksilöllisten tarpeiden mukaan. Tärkeänä nähdään että henkilöt saadaan osallistettua mukaan yhteiskunnan toimintaan ja kuntoutus voi lähteä liikkeelle hyvin arkisista asioista.

Mmm.. sosiaalinen kuntoutus, mulla tulee siit ekana mieleen semmosen ihmisen niinku kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin niinku mikä se sana nyt olis, semmonen niinku, jotenkin et siinä huomioidaan niinku asiakas niinku sekä henkisesti että fyysisesti että psyykkisesti että sosiaalisesti. Voimavaroihin keskittyvä.

No, käsittää kaikkia ohjausta ja tukea ja apua ihan sen arjen hallinnan tukemiseksi ja toimintakyvyn lisääntymiseksi, mitä sitten yksilöllisesti harkittuna kukin asiakas tarvitsee, et se voi olla erilaisia palveluja.

Joo, ja niinku mä ite nään sen semmosena kokonaispakettina tavallaan sen, vaikka sinänsä ei olla puhuttu sosiaalisesta kuntoutuksesta, mutta

ylipäänsä ihmisen kuntoutumisesta ja siitä, siitä, niinkun... Hyvästä arjesta ja mielekkästä elämästä.

No sosiaalinen kuntoutus, tietysti se nimi niinku kertoo kaiken. Ihmistä palautetaan niinku normaaliyhteiskunnan elämään tavalla tai toisella. Sitä kai se on.

Kai se on semmosta kokonaisvaltaista, et niinku otetaan se ihmisen kokonainen hyvinvointi huomioon, ettei vaan se, että kuntoutetaan työelämään, vaan kuntoutetaan niin että on se niinku elämänhallinta ja kaikki niinku unirytmistä ruokaan ja kaikkeen lepoon ja työhön ja kaikki niinku.

Näkis et se tähtää niinku osallisuuden kokemukseen, niinku et me saadaan ihmiset osalliseksi yhteiskuntaan, ei se välttämättä oo se tavote kaikilla työelämään, vaan ylipäänsä koee olevansa osa tätä porukkaa.

Yleisellä tasolla, sen sen tarkoitus on auttaa, tukea valmentautujaa työn tai työn ja arjen taitojen kautta, työ- tai niinkun tukea työelämän valmiuksia.

Asiakkaan tilanteen edistäminen sillä tavalla, että hänelle tulee elämään uusia polkuja. Niinku työ, opiskelu tai kuntoutus tai muut vaihtoehdot, jotka on sit pidempikantoisia.

Se on se koko elämäntilanne. Siinähan pitää se koko elämäntilanne saada sillä tavalla haltuun ja pitäis olla taho, joka puuttuu siihen.

Sosiaalinen kuntoutus nähdään nimenomaan yhdessä muiden ihmisten kanssa tehtävänä toimintana, toimintana jossa ollaan yhteydessä muihin ihmisiin ja ympäristöön. Nähdään, että asiakkaan on tärkeä päästä pois sosiaalisuuden rajoitteista ja kuntoutua siten, että saa tarvittavia valmiuksia päästäkseen koulutukseen tai työelämään. Myös suunnitelmallisuutta ja matalakynnyksistä

Kestävää kasvua ja työtä -ohjelma

Vipuvoimaa
EU:lta
2014–2020

toimintaa korostettiin sekä sitä, että sosiaalinen kuntoutus ei saisi olla millään tavalla leimaavaa.

Se on sellaista tehostettua tukea, jota annetaan sosiaalityön tai sosiaaliohjauksen keinoin ja se voi olla yksilötyötä tai ryhmässä tapahtuvaa, ja se, että sen pitäisi olla pitkäkestoista ja monialaista ja moniammatillista. Ja tavoitteena on se arjenhallinnan ja elämönhallinnan tukeminen, osallisuuden lisääminen ja syrjäytymisen ehkäisy tai sen poistaminen.

Saada ihminen pois neljän seinän sisäältä.

Sitä, että on mielekästä tekemistä ja ihminen pääsee muiden pariin.

Mikä siitä tekee nimenomaan sosiaalista kuntoutusta, niin kyllä kai se sosiaalinen siinä on just sitä, että se tapahtuu muiden kanssa. Jotenkin linkissä ympäristöön ja yhteiskuntaan.

Haastateltavien omassa työyksikössä sosiaalinen kuntoutus näyttäytyi keskusteluihin pohjautuvana menetelminä, toivon ylläpitämisen näkökulmana, verkosto- ja moniammatillisena yhteistyönä sekä yhteisöllisyyden ja osallisuuden kokemuksen kautta.

Jos on vaikka pitkään, pitkään ollut poissa työelämästä, erinäisistä syistä johtuen, niin meillä on semmonen erityinen mahdollisuus pitää toivoa yllä ja sitä semmosta arjessa jaksamista ja tämmösiä asioita, että niitä varmaan tuuaan keskusteluissa aika usein esiin.

Me ei pystytä mihinkään valtaviin, mutta mä koen jotenkin, että se aikuinen, jonka kanssa voi tehdä, vaihtaa ajatuksia, niin se on aika paljon. Se tuntuu pieneltä, mutta se on kuitenkin suuri pieni asia.

Että meidän työ on, me tehdään paljon sitä verkostotyötä ja yhteistyötä.

Kestävää kasvua ja työtä -ohjelma

Vipuvoimaa
EU:lta
2014–2020

Täällä mä näkisin sen semmosena mikä tääl on voimakkaana yhteisöllisyys ja osallistuminen toimintaan, elikkä tota tavallaan se että tää on tällänen yhteisöllinen toiminta, jossa ihmiset saa kokea kuuluvansa ja jossa voi osallistua omilla taidoillansa ja löytää sitä sosiaalista verkostoa. Että jollaki sellasena mä sen näkisinkin, et yhteiskuntaan kuulumisena.

Rinnalla kulkemisen ja tunne- ja vuorovaikutustaitojen opettelemisen lisäksi haastateltavat toivat sosiaalisen kuntoutuksen käytännöistä sellaisia muotoja esiin kuin asiakassuunnitelmat, arjen asioiden opettelun, työtoiminnan, ryhmässä toimimisen, työelämään tutustumisen, tulevaisuuden suunnittelun esimerkiksi koulutuksen, kuntoutuksen tai työpaikan etsimistä.

Lähetään ihan tutustumaan, et mitä siinä on ympärillä ja et miten käytetään linja-autoa, jota tulevaisuuden kannalta ajattelis, että jos ei se nuori niitä oppis, niin vois olla aika lailla syrjäyttävää.

Pidetään säännöllisesti asiakassuunnitelmia, missä niinku edelleenkin se yksilö on siellä keskiössä, mutta myös sen koko perheen tilannetta kartoitetaan, juurikin sitä, että miten erilaisilla kuntoutusmuodoilla pystyttäis tukemaan sitä perhettä kokonaisvaltaisesti, että se lapsi vois olla siellä kotona omien vanhempien luona tai jommankumman luona. Ja vois mahdollisimman hyvin siellä.

Sosiaalinen kuntoutus on vuorovaikutustaitoja, ryhmässä toimimista, ja siihen työelämään tutustumista, miten toimitaan sitten työelämässä, säännöt ja rajat.

Kestävää kasvua ja työtä -ohjelma

Vipuvoimaa
EU:lta
2014–2020

4 SOSIAALISEN KUNTOUTUKSEN TOTEUTUMINEN KÄYTÄNNÖSSÄ

4.1 Kuka sosiaalista kuntoutusta tekee ja kenelle?

Haastateltavista työntekijöistä suurin osa koki oman työn sisältävän sosiaalisen kuntoutuksen elementtejä. Toisissa paikoissa koettiin, että kaikki työntekijät tekevät sosiaalista kuntoutusta, sitä tehdään joka päivä ja se näkyy kaikessa toiminnassa. Muutamassa paikassa pohdittiin, että työntekijät tekevät sosiaalista kuntoutusta, mutta myös asiakkaat tekevät sitä sekä oman kuntoutumisensa osalta että vertaistuen kautta muille.

Tää työ on tosi suurelta osalta sitä sosiaalista kuntoutusta. Tosi laaja-alasta.

No sosiaalinen kuntoutus, kuka tekee. No, kyllähän se pääpaino on siellä asiakkailla. Nehän sitä tekee, sen työn niin sanotusti siinä tekee. Tulemalla tänne, osallistumaan tähän toimintaan.

Me kaikki ohjaajat tehdään sosiaalista kuntoutusta, elikkä huomioidaan asiakkaita, yritetään ottaa niitä mukaan, että ne niin kun tavallaan saa vahvistuksia niissä haasteis mitä heillä sitten on siinä sosiaalisuudessa sitten tai sosiaalisissa tilanteissa.

Mut jotenki mä aattelin että täällä arjessa ne enemmän näkyy että oikeestaan kaikkihan sitä tekee, koska tässähän on myös se vertaistuki ne ketä on ollu kauemmin asiakkaat auttaa toisiaan et se ei oo pelkästään sellasta työntekijä asiakas vaan ihan se koko kokonaisuus, kaikki sitä tekee, se on mun mielest täs todella tärkeetä.

Kestävää kasvua ja työtä -ohjelma

Vipuvoimaa
EU:lta
2014–2020

Ja sitten tässä on mun mielestä tärkeää se, että meillä on moniammattillinen tiimi tässä työyhteisössä, että me pystytään yhteistyönä tekemään ja auttamaan sit kuntoutujaa tässä sosiaalisessa kuntoutuksessa.

Meidän työn on tietyllä lailla aika paljon sosiaalista kuntoutusta, vaikka me ei olla mikään kuntouttava työtoimintapaikka, sillä lailla. Mut sitähan se nimenomaan on.

Muutamissa paikoissa koettiin, että työntekijät eivät niinkään tee sosiaalista kuntoutusta vaan enneminkin kartoittavat kuntoutuksen tarpeen ja ohjaavat asiakkaat oikeisiin palveluihin, joissa sitten sosiaalinen kuntoutus toteutuu. Eräs paikka ei suoranaisesti koe tekevänsä sosiaalista kuntoutusta, mutta löytävät työstään siihen liittyviä elementtejä. Joissain paikoissa taas koettiin, että sosiaalinen kuntoutuminen täytyy olla jo aika pitkällä, että voi heidän palveluihin tulla.

Että me emme niinku, me emme itse tavallaan toteuta sitä kuntoutusta siinä vaan me hankimme täällä, et me organisoimme palveluja. Kuulutaan siihe verkostoon.

Me ollaan ohjaava taho.

Meidän rooli on sitten taas löytää se taho.. Et emmä ainakaa ikinä aattele, et asiakas on väärässä paikassa, mut ei ole oikea aikaista tarjota näitä meidän palveluja. Sillon meidän tehtävä on yrittää löytää, että kuka häntä voisi auttaa.

Ei meillä kuntoutusta varsinaisesti, mutta on tiettyjä vaikuttavuusohjelmia, joita työntekijät saattaa vetää, tämmösiä ohjelmia,

Kestävä kasvua ja työtä -ohjelma

Vipuvoimaa
EU:lta
2014–2020

mutta ei sitä voi oikee kuntoutukseksi sanoa, ne on motivaatio-ohjelmia ja tämän tyyppisiä.

4.2 Sosiaalisen kuntoutuksen työmuodot

Sosiaalihuoltolain (L 1301/2014) 17 § mukaan sosiaaliseen kuntoutukseen kuuluu sosiaalisen toimintakyvyn ja kuntoutustarpeen selvittäminen; kuntoutusneuvonta ja -ohjaus sekä tarvittaessa kuntoutuspalvelujen yhteensovittaminen; valmennus arkipäivän toiminnoista suoriutumiseen ja elämänhallintaan; ryhmätoiminta ja tuki sosiaalisiin vuorovaikutussuhteisiin sekä muut tarvittavat sosiaalista kuntoutumista edistävät toimenpiteet.

Hinkka, Koivisto ja Haverinen (2006, 23-24) jaottelevat teoksessaan sosiaalisen kuntoutuksen työmuodot seuraavasti:

1. Psykososiaalinen työ
 - yksilökohtainen työ
 - o keskustelu ja motivointityö
 - o avustaminen asiatasolla
 - o asiainnissa avustaminen
 - o ammatinvalintaa käsittelevät keskustelut
 - o työssäkäynnin tukeminen
 - ryhmämuotoinen työ
 - o vapaa-aika orientoitunut ryhmätoiminta
 - o asiasisältöinen ryhmätoiminta
 - muu psykososiaalinen tuki
 - o vertaisryhmät, tukihenkilötoiminta, motivointi
2. Suunnitelmallinen työskentelymalli
 - toimitaan asiakkaan määrittelemien tavoitteiden saavuttamiseksi
3. Työllistymisen tukitoimet
 - eri tavoin toteutetut työpaksot ja koulutus
 - tukeminen peruskoulun loppuun käymisessä

- kuntoutustutkimukset, työkykyarviot
4. Yhteistyö
- moniammatillinen työ
 - verkostoyhteistyö
 - yhteistyö asiakkaan lähiverkoston kanssa

Haastateltavilta kysyttiin, minkälaisia asioita he kokevat sosiaalisen kuntoutuksen työmuotojen pitävän sisällään. Käymme aineistoa läpi Hinkka ym. jaottelun mukaisesti sosiaalisen kuntoutuksen työmuodoista.

4.2.1 Psykososiaalinen työ

Hinkka ym. (2006, 23-25) jaottelee teoksessaan psykososiaalisen työn pitävän sisällään yksilökohtaisen työn, ryhmämuotoisen työn sekä muun psykososiaalisen työn. Psykososiaalisen työn tavoitteena on asiakkaan elämänhallinnan ja työllistymisen edellytysten parantaminen sekä työllistymisen tukeminen.

Yksilökohtainen työ pitää sisällään keskustelut ja motivointityön, avustamisen asiatasolla, asiointissa avustamisen, ammatinvalintaa käsittelevät keskustelut sekä työssäkäynnin tukemisen. Yksilökohtaista työtä tehdään kaikissa haastateltavissa paikoissa. Paikoissa on kuitenkin eroja, mitä osa-aluetta enemmän painotetaan omassa toiminnassa. Toisissa paikoissa yksilökohtainen työ voi olla enemmän keskusteluun painottuvaa työtä kun taas joissain paikoissa yksilökohtainen työ voi olla enemmän konkreettista tekemistä asiakkaan kanssa.

Elikä työmuodot on palveluohjaus, yksilöohjaus, tapaamiset, öö sit käydään mukana paljon virastoissa: sossu, kela, työkkäri.. etitään opiskelupaikkaa, työpaikkaa, asuntoa, autetaan

raha-asioissa, terveysasioissa, oikeestaan mikä tahansa se tilanne on, missä voi tarvita apua.

Meillä on vaan yksilöpalvelua ja tavallaan ne verkostot on tämän talon ulkopuolella.

Kohdata ihmisen ihan aidosti ja ohjeistaa ihan arkipäivän asioissa, vaikka ei tietysti valmiita vastauksia antaa, mutta laittaa häntä ite miettimään, että kuinka tästä eteenpäin ja semmonen, rinnallakulkemista.

Ryhmämuotoinen työ pitää sisällään vapaa-aika orientoituneen ryhmätoiminnan sekä asiasisältöisen ryhmätoiminnan. Haastateltavista paikoista 8 / 19 sanoi oman työn pitävän sisällään ryhmämuotoista toimintaa. Haastateltavissa paikoissa joissa järjestettiin ryhmämuotoista toimintaa, on aina myös mahdollisuus saada yksilökohtaista palvelua. Nähdään, että ryhmätyö ja yksilökohtainen työ tukevat tällöin toisiaan. Kovin yksityiskohtaisesti ryhmämuotoista työtä ei avattu, että mitä se käytännössä pitää sisällään.

Nythän meillä on tänä vuonna alakamas uusia ryhymiä sitte myös, myös paljo, että sit me ite, ite tehään sitä. Me ollaan ite sielä, me ei osteta ulkopuolelta vaan teherään itte.

On meillä on ryhmätoimintaa. Siinä on 10 teemaa, 5 pysyy samana ja 5 vaihtuu.

Ja niis (ryhmävalmennuksissa) yleensä aina yhdistetään se ryhmämuutosuus ja yksilö, et on mahollisuus siinä rinnalla myös yksilö tukeen ja valmennukseen.

On sitä, vähän vapaamuotoisempaa, vielä vapaamuotoisempaa sellasta niinku ryhmätoimintaa ja muuta että, ruuanlaittoa ja liikuntaa, ja käsitöitä ja sellasta et mikä ois semmosta osallistavaa... et sitä kautta voi tavata sitte ihmisiä ja saada semmosia mukavia kokemuksia.

Eräässä yksikössä todettiin, ettei heillä ole mahdollisuutta pitää ryhmätoimintaa ajan- ja henkilöstöpuutteen vuoksi vaikka halukkuutta olisi. Myös joissain yksiköissä ryhmämuotoista toimintaa on yritetty järjestää, mutta se on koettu hankalaksi ja ne eivät aina ole toimineet.

Meillä ei oo mitään ryhmiä tai sellasta, me tavallaan kuulutaan tämmöseen moniammattiliseen työhön... koko ajan on niinku tämmönen verkosto, se vähän riippuu mistä asiakas tulee ja mistä se lähtee niinku se yhteistyö.

Siihe on käytännössä hankalaa. Joskus on yritetty nuorten kanssakin semmosta ryhmää, mut ei siitäkää oikee mitää tullu.

Ei oo mitään sellasta, että joku ryhmä kokoontuisi säännöllisesti viikoittain, tai päivittäin.

Että ei tällä hetkellä (ryhmämuotoista työtä), että yksilötyötä vain.

Muu psykososiaalinen tuki pitää sisällään vertaisryhmät, tukihenkilötoiminnan ja sitä kautta motivoinnin. Muutamissa haastateltavissa paikoissa koettiin että oma toiminta perustuu vertaisuuteen, kun taas jossain paikassa ei liikaa haluttu korostaa vertaisuutta, sillä kokevat vertaisryhmien käytön hieman leimaavana. Vaikka omasta

toiminnasta ei niinkään puhuta vertaistuen nimellä, voi vertaisuuden kokemuksia kuitenkin syntyä kun samoja elämäkokemuksia läpikäyneet ihmiset löytävät toisensa palveluiden ja ryhmien kautta.

Joo vertaiskeskustelusta me puhutaan. Oli vuonna 2014 esimerkiks, eiku, joo 2014 nii 300 yli niitä vertaiskeskustelua vuoden aikana. Eliikkä ne kesti niinku 15 minuutista pariin tuntiin esimerkiks ne kahen keskeiset keskustelut ja siinä ihminen sai sitte matalan kynnyksen periaatteella tulla juttelemaan niinku omista huolista.

Koska tässähän on myös se vertaistuki ne ketä on ollu kauemmin asiakkaat auttaa toisiaan et se ei oo pelkästään sellasta työntekijä asiakas vaan ihan se koko kokonaisuus, kaikki sitä tekee...se on mun mielest täs todella tärkeätä.

Ja kaikilla osastoilla tuolla muutenkin kun on taukoja tai muuta työn lomas niin kyllä sielä helposti se että jos on joku asia mikä yhdistää, että kun aika avoimia ihmiset täälä niin sitten ne käyvät niitä keskusteluja esimerkiks niin että kuinka kauan sinä oot ollu työtön, no niin minäkin oon ollu yli 24 kuukautta ja sitten niinkun sitä että miten se aika on menny ja käyvät sitä vertaistukea antaen sitten.

Motivointia on ja sitten nyt tällä hetkellä ei oo ollu vertaisryhmää mutta sitäkin on tehty, tehty sitten ja sitten sitä tapahtuu niinkun kun sitä, kun on huomannu ryhmävalmennusta, kun on tehny ja ohjannu sitä nii sielä ne paljon tullu näistä ryhmän jäsenistä tuota niinkun ystävyysuhteita ja kaverisuhteita ja ihan selkeästi käy oma-aloitteisesti vaikka sillä ei oo mitää vertaistukinimikettä mut iha selkeästi ne käyvät kun on samas elämäntilantees esimerkiks niin että molemmilla opinnot, kaks tyttöä ja molemmilla opinnot on keskeytyny ja syynä on ollu masennus ja joka on ollut hoitamatta, univaikeudet ja masennus.

Kestävää kasvua ja työtä -ohjelma

Vipuvoimaa
EU:lta
2014–2020

4.2.2 Suunnitelmallinen työskentelymalli

Suunnitelmallinen työskentelymalli on työtapana, jossa toimitaan asiakkaan määrittelemien tavoitteiden saavuttamiseksi ja tällöin suunnitelma toimii työvälineenä (Hinkka ym. 2006, 25). Suurimmassa osassa haastateltavista paikoista tehdään asiakkaille jonkinlainen suunnitelma jonka mukaan edetään. Suunnitelmat nähdään tärkeinä, mutta myös kritisoitiin sitä, että tehdäänkö niitä välillä vain sen vuoksi, että on pakko. Ongelmana myös nähtiin, että monessa paikassa tehdään erilaisia suunnitelmia ja asiakkaalla voi olla montaa eri suunnitelmaa jota pitäisi ”noudattaa” ja pahimmassa tapauksessa ne voivat olla jopa ristiriidassa toistensa kanssa.

Ja yksilövalmennuksessa on nimenomaan tärkeää se että arvioidaan yhdessä tän valmentautuja kanssa sitä että, että heti silloin kun meille tulee siinä alkuhaastatteluvaihees, niin siinä että tota mikä se suunta onko se kouluun vai työelämään, et pitää olla selkiä tavoite miks täällä ollaan ja mihin täältä mennään. Et on niinku kaks ulottuvuutta, suunnitelma tänne mut sit suunnitelma tämän jälkeen.

Tehdään rangaistusajan suunnitelma, nykyään se täytyy tehdä jo lausuntovaiheessa, ennen käräjäkin sitten, jonkun näkönen suunnitelma siihen.

Mutta yks sellanen pieni mielikuva on, että se on taas vaan paperi mikä täytetään kun laki sanoo, että tällänen aktivointisuunnitelma pitää täyttää ja kun se on täytetty, niin se laki on noudatettu. Eli taas se, että miksi se täytetään, mitä se antaa se täyttäminen. Mun mielestä ne on semmosia tärkeitä, ei vaan paperi paperi vuoksi.

Ettei oo niin, et yhdes paikas suunnitellaan toista, toises toista. Sitä kumminki on vielä paljon, eli se että sillä ihmisellä olis yksi suunnitelma mikä olis niinku kaikilla tiedossa.

Kaikki oli voimassaolevia palveluita...Kaikissa oli oma suunnitelmansa mitä sun kans tekee. Kuus tai seittemän suunnitelmaa sun elämälles.

Haastateltavissa paikoissa oli kuitenkin myös tahoja, jotka eivät niinkään tee yksilöllisiä suunnitelmia asiakkaille, mutta toiminta nähdään kuitenkin suunnitelmallisena.

Meijät täytyy erottaa siitä ammattitahosta että me ei niinku tehdä asiakkaalle mitää yksilöllistä semmosta kirjallista suunnitelmaa, et me ei tehään mitää, se ei oo se mikä on meidän juttu. Et se näkyy niinku just miten koko täs hommassa se suunnitelmallisuus, muttei sillä lailla, että yksilöittäis että tehtäs jokaselle joku toimintasuunnitelma.

4.2.3 Työllistymisen tukitoimet

Työllistymisen tukitoimilla tarkoitetaan eri tavoin toteutettuja työjaksoja, koulutuksia sekä kuntoutustutkimuksia ja työkykyarvioita (Hinkka ym. 2006, 26). Haastateltavista paikoista osassa toteutetaan erilaisia työllistymisen tukitoimia mm. kuntouttavaa työtoimintaa, työkokeiluja, yhdyskuntapalvelusta, työhönvalmennusta ja palkkatukityötä. Ja sitten osa paikoista nimenomaan ohjaa asiakkaita näihin palveluihin sekä muualle esimerkiksi kuntoutustutkimuksiin ja työkykyarviointeihin. Haastateltavat paikat kokivat, että eritavoin toteutetut työjaksot tukevat asiakkaiden pääsyä työmarkkinoille ja sinänsä työn tekeminen ja osallistuminen on jo kuntouttavaa ja lisää asiakkaiden elämänlaatua.

Tää on työvalmennusta. Vakituksia työpaikkoja ei pystytä tässä luomaan tässä paikassa mutta työvalmennusta.

Koulutukseen ohjaus, työllistyminen, työkokeiluun ohjaus. Tietysti se, että me kaikki tehdään tai ollaan kuntouttavan työtoiminnan kaas tekemisissä.

Tää paikka mahdollistaa osallistumisen niinkun ja eteenpäin viemisen tavallaan sielä omas arjessa. Tää niinkun opettaa niitä tilanteita, harjoittelee harjoittaa niitä tilanteita, ja tota niin niin myös antaa valmiuksia niinkun mennä eteenpäin.

Toki täs niinkun työ kuntouttaa hurjasti, mutta myös nää sosiaaliset tilanteet kaikki ihan kahvihetkistä lähtien.

Meillä on tuota tosi hyvää työvalmennusta, tukea, ohjausta, neuvontaa. Ja se että se perustuu niinku siihen tuota mitä valmentautuja on aikaisemmin jo osannu. Ja sitten se, että on mahdollisuus oppia lisää ja soveltaa sitä tuota siihen vanhaan opittuun tietoon sitä uutta tietoa, tekemisen kautta. Ja sit että on mahdollisuus saada osaamistodistus vielä siitä, siitä opitusta, opitusta työstä ja siitä että pystyy näyttämään sitä omaa osaamistaan.

4.2.4 Yhteistyö

Yhtenä sosiaalisen kuntoutuksen osa-alueena nähdään moniammatillinen työ, verkostoyhteistyö sekä yhteistyö asiakkaan lähiverkoston kanssa (Hinkka ym. 2006, 26). Moni haastateltava paikka teki yhteistyötä keskenään ja kaikki kokivat, että yhteistyö on tärkeää ja sitä pitääkin tehdä. Monet paikat kokivat, että yhteistyö lähtee liikkeelle siitä, että siitä on hyötyä asiakkaalle tai joiden palveluihin työntekijät ovat veloitettuja esimerkiksi lain puitteissa asiakkaita ohjaamaan. Yhteistyön muotoja on haastateltavissa paikoissa erilaisia ja yhteistyötä tehdään muun muassa asiakasta koskevissa yhteisissä palaverissa, eri työryhmissä sekä olemalla mukana erilaisissa hankkeissa.

Moni yksikkö toi esille, että yhteistyö toimii molempiin suuntiin ja se tuli myös esille siinä, että haastateltavat yksiköt mainitsivat toistensa yhteistyökumppaneikseen. Yhteistyöverkosto on laaja ja sitä tehdään monien eri toimijoiden kanssa.

Haastateltavat paikat toivat esiin sen, että kun yhteistyö toimii, hyödyttää se niin asiakkaita kuin myös työntekijöitäkin. Hyvä nähdään myös se, että yhteistyötä tekevät toimisivat saman katon alla.

Melkee vois kysyä, et kenen kanssa ei tehdä (yhteistyötä).

Se on oikeastaan niin päin, et me tehdään aina niitten kans, kenen kanssa nousee yhteinen huoli.

Sillälaila on lähiverkoston kanssa, että joskus niinkun täältä työntekijä pyydetään, kävijä pyytää johonki osastopalaveriin omaan niinku kuntouttavaan palaveriin esimerkiksi täältä työntekijän mukaan kun ne luottaa johonkin työntekijään täällä.

Joo, kyllä tää (yhteistyö) pyörii niinku sillälaila joka suuntaan.

Kaikista järkevintä on tehdä yhdessä. Ja sitte se, että ylipäänsä toimijat tulis tietoiseksi siitä mitä muut tahot tekee, koska ettei tehdä päällekkäistä ja ettei ihminen käy mones eri paikas ja sitte on niinku ihan tonne piti ilmottaa tuota ja tonne tuota.

Mahollisimman paljon toimijat saman katon alle.

Vaikka jokainen haastateltava paikka mainitsi paljon yhteistyökumppaneita, nähtiin joissain paikoissa kuitenkin tarve vielä tiiviimmälle yhteistyölle. Jotkut paikat myös kokivat oman asiakaskunnan olevan niin rajattua, että se asettaa omat haasteensa yhteistyökuvioille. Nähdään, että yhteistyön tekeminen vaatisi yhteistyötahoilta enemmän osaamista kohdata vaativia asiakasryhmiä. Myös erilaiset kriteerit koskien palveluihin pääsyä sekä jossain määrin salassapitosäädökset koettiin estävän yhteistyön sujuvuutta.

Mut niinku mulla on jotenkin semmonen ajatus, että kun kaikki vaan löis hanskat yhteen, niin kaikkien resurssit lisääntyis, kun tehtäis sitä yhteistyötä.

Kyllä siinä pienimuotoisemmin tehdään joo mutta eihän meillä oo semmosia niinku laajempia koordinoituja kokonaisuuksia mitä toteutetaan yhteistyössä jonkun toisen kanssa. Se on aika haastavaa löytää silleen että vois löytää jolla olis riittävän samanlainen kohderyhmä.

Et kuinka paljon pitäis niinku kouluttaa niitä yhteistyötahoja sillai ottamaan vastaan ... ihmisiä. Että tota että niin tota ne ymmärtää mistä on myöskin kysymys.

Nykyisten yhteistyökuvioiden tiivistymisen lisäksi toivottiin enemmän yhteistyötä työelämän ja opiskelupaikkojen suuntaan. Myös kolmannen sektorin tärkeyttä ja juuri sinne suuntaan yhteistyön lisäämistä korostettiin. Avoimia oltiin myös aivan uusille yhteistyömahdollisuuksille.

Kattoo yleensäkin tätä kenttää, niin ehkä voitais hyödyntää enemmän kolmatta sektoria ja järjestöjä siis.

Ja tottakai se, että jos on niinku yhteistyökumppaneita, sellasia löytys kenen kans vois jotaki suunnitella ja teherä niin eherottomasti.

Muutamissa paikoissa tuotiin esiin resurssipula. Yhteistyön lisääminen muihin toimijoihin nähtiin tärkeänä, mutta koettiin ettei siihen ole aikaa.

Niin se on kyllä mutta sitten on tietysti aina sekin että tota kaikkihan sitä haluais (tehdä yhteistyötä) mutta onko meillä resursseja niinkun hirviän paljon kaikkeen että me tehdään jo tosi laajasti.

Kestävää kasvua ja työtä -ohjelma

Vipuvoimaa
EU:lta
2014–2020

Haastateltavilta paikoilta myös kysyttiin, että minne he ohjaavat asiakkaat, jos he huomaavat heillä sosiaalisen kuntoutuksen tarvetta, mutta eivät sitä itse voi tarjota. Monet paikat kertoivat ohjaavansa asiakkaita eteenpäin, mutta eivät kuitenkaan tarkemmin kertoneet että minne, eli kuka sosiaalisen kuntoutuksen palveluita sitten tarjoaa. Kysymys saatettiin ymmärtää myös väärin, monet paikat kertoivat yleisesti minne asiakkaitaan ohjaa.

Ja sitten semmonenkin juttu, tota tapauksia on että meillä on ollu tietyn aikaa eikä se etene täällä enää se asia, sitten me ollaan todettu että me ollaan kaikkemme annettu että nyt täytyy kattella joku toinen paikka, palvelumuoto.

Asiakkaan omista lähtökohdista mihinkä se sitä tarvii, ni joko tuetaan ite, ja jos ei osata ni ohjataan se niihin tahoihin, mistä se saa apua.

Niinku X sano et se riippuu siitä, et mikä se suunnitelma niinku on kyseisen henkilön kohdalla. Et se täytyy arvioida. Et ei voi niinku yleisesti sanoa... Kaikkiahan ei voida laittaa mihinkään kun ne ei halua lähteä mihinkään.

Sosiaalisen kuntoutuksen hanke nähtiin yhtenä palvelua tuottavana tahona jonne sosiaalisen kuntoutuksen asiakkaita ohjataan. Myös etsivä nuorisotyö, työllisyyspalvelut AVANTI, TYP, aikuissosiaalityö sekä te-palvelut mainittiin tahoina, jonne asiakas ohjataan nimenomaan sosiaalisen kuntoutuksen puitteissa. Eräässä haastateltavassa paikoissa eteenpäin ohjausta myös kritisoitiin siitä näkökulmasta, että jos kaikki ohjaa eteenpäin, niin missä on se taho, jossa asiakkaan kanssa työskennellään?

Se eteenpäin ohjaaminen on pikkusen kyseenalasta, että... Tarkotan sitä, että ku kaikki ohjaa... Meillä on välillä tehty ihan pirusti sitä palvelunohjausta, että meeppä tonne ja meeppä tonne ja meeppä tonne ja lopputulos on, että se palaa sille ensimmäiselle takasi, ku kaikki ohjaa eteenpäin.

4.3 Uusi sosiaalihuoltolaki ja sosiaalisen kuntoutuksen määritelmän näkyminen työyksikön arjessa

Haastateltavilta paikoilta kysyttiin, onko sosiaalisen kuntoutuksen lakimääritelmä näkynyt heidän työssään millään tavalla. Uusi sosiaalihuoltolaki ja sosiaalisen kuntoutuksen lakimääritelmä on haastateltavissa paikoissa tiedossa, mutta sen vaikutukset eivät näy juurikaan toimijoiden arjessa. Useissa paikoissa todettiin, että sosiaalinen kuntoutus on niin kiinteä osa toimintaa jo valmiiksi, että lakimuutoksella ei ole suurta vaikutusta toimintaan. Täytyy myös huomata, että sosiaalihuoltolaki ei myöskään velvoita kaikkia haastateltavia paikkoja, sillä se koskee pääsääntöisesti kunnallista sosiaalihuoltoa.

Me on ainakin todettu, et me tehdään sitä jo niin vahvasti et ei siin oo mitään uutta meidän yhteisölle ainakaan. Et me toimitaan justiin sen mukaisesti ja sen lain hengessä koko ajan.

Kyllä samanlaista se työ on, mutta se että puhutaan, puhutaan niinkun sosiaalisesta kuntoutumisesta, kuntouttavasta, sosiaalisesta vahvistamisesta niin nää nimikkeet on tullu. Mutta nimenomaan tää on niinku perustunu sille, sille tuota niin mielekkäälle työntekemiselle ja yhteisöllisyydelle ja ryhmätoiminnalle ja tota niinkun ne kaikki on vaan niinku saanu uuden muodon ja uuden nimen.

Laki ei sinänsä määrää niinku meitä suoranaisesti tarjoomalla niitä, vaan ohjaamalla niihin paikkoihin.

Konkreettisemmin lakimuutos on haastateltavien mukaan näkynyt siinä, että Seinäjoen kaupunki on osahankkeena mukana sosiaalisen kuntoutuksen valtakunnallisessa kehittämishankkeessa. Muutamissa paikoissa sosiaalisen kuntoutuksen lakipykälän koettiin lisäävän kirjaamista. Yleisesti ottaen haastateltavissa paikoissa kuitenkin koettiin että lain myötä sosiaalinen kuntoutus tulee varmasti näkyvämmäksi ja koko käsite ymmärretään kokonaisuutena, johon kuuluu ihmisen kokonaisvaltainen kuntoutus.

No kyl se tietenki kuuluu sillee, et sosku-hanke tuli siitä. Et vaikuttaahan se sillä lailla, konkreettisesti niinku. Tai niinku yks palvelu, me voidaan tarjota asiakkaalle enemmän. Elikkä se niinku monipuolistaa.

Varmaan kirjaamisiin, suunnitelmat justiin, pitää tehdä vähän eri näkökulmasta.

Kestävä kasvua ja työtä -ohjelma

Vipuvoimaa
EU:lta
2014–2020

5 TOIVEET JA IDEAT SOSIAALISEN KUNTOUTUKSEN TOTEUTTAMISEEN SEKÄ KOULUTUKSEN TARVE

Haastateltavilta kysyttiin, miten heidän mielestään sosiaalinen kuntoutus pitäisi toteuttaa heidän omassa työyksikössä ja miten yleisesti ottaen kokonaisuutena Seinäjoen kaupungissa.

Jotta sosiaalista kuntoutusta voitaisiin järjestää, tuli henkilöstöresurssien puute esiin monissa haastateltavissa paikoissa. Lisää henkilöstöresursseja kaivattiin niin omiin työyksiköihin kuin myös muihin kaupungin työyksiköihin. Koettiin, että henkilöstöä lisäämällä pystyttäisiin mm. järjestämään itse ryhmämuotoista toimintaa, jalkautumaan enemmän kentälle sekä tekemään enemmän ja tiiviimmin yhteistyötä muiden toimijoiden kanssa. Nämä nähtiin tärkeänä asiana sosiaalisen kuntoutuksen toteutumisen kannalta.

Meidän ihan tähän perustyöhön tarvitaan lisää resursseja, että sosiaalista kuntoutusta voidaan toteuttaa. Ja myös jatkossa. Asiakasmäärät ovat tällä hetkellä ihan pilvissä, että työntekijät hätinä selviytyvät siitä omasta työtehtävästään. Tämmönen suuntautuminen johonkin uuteen ja innovatiiviseen, on jotenkin niinku, no minä ainakin oon tällä hetkellä ihan uupunut työssäni jo nyt. Ei ole nyt voimavaroja uusiin innovaatioihin.

Eräissä paikoissa koettiin, että sosiaalinen kuntoutus tulee järjestää ja tapahtua jossain toisessa yksikössä. Paikat kokivat, että he ovat enemmänkin taho joka kartoittaa asiakkaiden tilannetta ja ohjaa oikeisiin palveluihin tai että mikäli pystyy osallistumaan ja sitoutumaan palveluihin ei sosiaalisen kuntoutuksen tarvetta enää voi olla.

Kestävää kasvua ja työtä -ohjelma

Vipuvoimaa
EU:lta
2014–2020

No niinku täällä mejän yksikössä, sitä ei tulla järjestämään. Vaan kyllä se pitää järjestää jossakin muualla. Se on aivan tyystin mahdotonta. Ei, se ei voi täällä seinien sisällä niinku olla.

Mutta mehän siis opetetaan työtä, ja monenlaista työtä ollaan opetettu mutta kun meidän toimistoon tulee, niin täytyy olla sosiaalinen kuntoutus jo osaksi hoidettu.

Yleisesti ottaen toivottiin, että sosiaalisen kuntoutuksen kautta huomioitaisiin enemmän sellaisia henkilöitä, jotka ovat vielä kaukana työelämästä. Toivottiin, että olisi joku sellainen paikka, joka ottaisi kokonaisuutena asiakkaan tilanteen haltuun ja toimisi yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa. Yhteistyössä laadittaisiin asiakkaalle yksi suunnitelma, jota kukin toimija noudattaisi. Tärkeänä nähtiin, että eri toimijat voisivat työskennellä mahdollisuuksien mukaan saman katon alla. Työllisyystalo koettiin hyvänä ideana ja se auttaisi eri tahoja tekemään tiiviimpää yhteistyötä ja näin palveluista saataisiin poistettua päällekkäisyydet. Toivottiin myös yleisesti uusia ja erilaisia tapoja tehdä työtä perinteisten toimintojen rinnalle.

Sitten juuri että, toiveena on varmaa se kaikillaki että tietysti se kokoais jotenki yhteen näitä, koska monen palvelut on sitte kumminki vähä sielä sun täälä, niin sitten asiakas on itsekin vähän epätietoinen.

No varmaan nimenomaan se tiivis yhteistyö kaikkien toimijoiden kesken. Että jos tulee jotain ideaa, ni oikeesti ollaan yhteydessä et meillä on tämmönen ja tämmönen, et mitä tämän kanssa vois tehdä. Että ois niinku uusia tapoja tehdä tätä.

Ryhmämuotoinen toiminta nähtiin isona ja tärkeänä osana sosiaalisen kuntoutuksen palvelua. Toivottiin enemmän matalakynnyksistä toimintaa joka toteutettaisiin

Kestävää kasvua ja työtä -ohjelma

Vipuvoimaa
EU:lta
2014–2020

Seinäjoen kaupungin omana toimintana. Palveluiden tulisi toimia non-stop periaatteella, johon asiakkaita voi ohjata jatkuvasti. Sosiaalisen kuntoutuksen palveluista toivottiin sellaisia, jotka eivät leimasi ketään. Olisi yhteinen paikka, johon voisi mennä kuka vaan, taustasta tai tilanteesta riippumatta. Kuitenkin nähtiin myös se, että sosiaalinen kuntoutus ei voi olla pelkästään viranomaistyötä, vaan sen pitää olla lähempänä arkea tapahtuvaa toimintaa. Tällöin kolmannen sektorin toimijat ovat tärkeässä asemassa.

Et kyllä se täytyy, ja sitte se pitää olla myös kaupungin omaa toimintaa. Se ei voi olla kyllä mitää ostopalvelutoimintaa, vaan että nimenomaan niinku kaupungin omaa toimintaa.

Kyllähän se niinku on, kyllähän sillä sosiaalisella kuntoutuksella on niinku hirmunen niinku tilaus, että tulee niinku meille esimerkiksi näitä nuoria, jotka on ollu pitkällä pitkällä sairaslomilla. Et mitä tekis, millä sais niinku sitä päivää täyteen.

Niinku vielä matalemmän mitä nyt on... Niin tai et se ei ois leimattuna millekkään tietylle ryhmälle, joku sosku-talo, jonne vois mennä.

Sais niinku tulla ja mennä omien tarpeiden ja mielenkiinnon mukaan. Ois sellasta vapaata ni se aina niinku yleensä eniten, eniten sitten mahdollistaakin ja antaakin ja vie eteenpäin. Ja auttaa siihen hetkeen, eihän sen tarvi olla forever, voi olla jos haluaa, mutta ei tartte.

Palvelutarjonnan lisäämistä kaivattiin, enemmän ja monipuolisemmin kuntouttavan työtoiminnan paikkoja ja yksilöllisempiä polkuja asiakkaille kohti työelämää. Toivottiin starttipaja-tyyppistä, matalan kynnyksen pajaa, jossa harjoiteltaisiin enemmän elämönhallintataitoja kuin välttämättä varsinaista työntekoa. Tukiasunnot eri-ikäisille

nähtiin tarpeelliseksi ja näitä toivottiin lisää. Tärkeänä nähtiin myös se, että asiakkaat otettaisiin mukaan jo palveluita suunniteltaessa mutta myös jo olemassa olevia palveluita kehittämään. Myös kokemusasiantuntijoita toivottiin hyödynnettävän enemmän.

Vaihtoehtoja Seinäjoen kokoiseksi kaupungiksi täällä on mun mielestä aika vähän...palveluita täällä on oikeesti aika huonosti.

Kokemusasiantuntijoita pitäis käyttää enemmän siihen, että ne tulis niinku, että osattas tehdä matalan kynnyksen lähtökohdista niitä asioita, että sitä kuntouttavaa toimintaa että se monesti lähtee liian korkeelta, että jos sielä on ammattilaisen näkemys jolla ei oo itellä sitä ruohonjuuritason kokemusta ne ei välttämättä kohtaa eikä tavota niitä ihmisiä, että silloin pitäis niinku mahdollisimman paljon käyttää kokemusasiantuntijoita kun suunnitellaan kaikenmaailman projekteja ja hankkeita ja palveluja, aivan ehdottomasti et se on niinku ihan, ihan niinku ehdoton lähtökohta et niistä saadaan toimivia ja hyviä, vaikuttavia.

Perustoimeentulotuen siirtoa Kelalle pohdittiin muutamissa paikoissa. Toivottiin, että perustoimeentulotuen siirryttyä Kelan hoidettavaksi, sosiaalitoimen toimenkuva muuttuisi ja sosiaalinen kuntoutus tuli isoksi osaksi sosiaalitoimen työtä.

No mä ainaki itte nään niin, että kun se toimeentulo tuki siirtyy sieltä sosiaalitoimesta Kelalle, niin se sosiaalitoimen perustyö varmaan paljon muuttuu ja nään, että sosiaalinen kuntoutus ois mun mielestä yks iso osa heidän työtään tulevaisuudessa.

Sosku-hankkeen kautta toivottiin pysyvää rakennetta sosiaaliselle kuntoutukselle ja sitä kautta lisää resursseja. Toivottiin, että Sosku-hanke jäisi pysyväksi palveluksi, ja että siellä olisi riittävästi työntekijöitä ja työnjako niin, että myös erityisosaaminen esimerkiksi nuorten sosiaalisen kuntoutuksen mahdollisuuksiin olisi huomioitu.

Hyväksi nähtäisiin työpari-muotoinen työ, jossa menetelmät ja työmuodot olisi rakennettu asiakkaiden tarpeen mukaan. Työ olisi suunnitelmallista, tavoitteellista, mutta toimintatavoiltaan hyvin joustavaa ja kaikessa mukana olevaa.

Ja että se tosiaan on jokin pysyvä asia (sosiaalinen kuntoutus), joka huomioi kaikenlaiset elämäntilanteet. Et jossain toisessa elämäntilanteessa saattaa tarvita jonkun toisen palveluja enemmän, mutta että se pysyis rinnalla koko ajan. Ei ole toinen toistaan poissulkevaa.

Ja toivois jotai hankkeita ja ne koetaan hyväksi ni ne jatkuis eikä niitä lopetettas ja aloitettais taas joitain uutta vaan... Niin tai aina haetaan uus rahoitus hankkeeseen, mikä on toteutettu jo monta kertaa. Et saatat niinku pysyviä toimintatapoja.

Haastateltavilta paikoilta myös kysyttiin, että tarvitaanko sosiaalisesta kuntoutuksesta lisätietoa tai koulutusta. Lisätieto ja koulutus nähtiin yleisesti ottaen tarpeellisena nimenomaan sen vuoksi, että kaikilla olisi sama käsitys siitä, mitä sosiaalinen kuntoutus tarkoittaa käytännössä ja kenen tehtävä sitä on ”tuottaa”. Enemmänkin toivottiin sellaista tilaisuutta, että hyvien käytäntöjen kautta kerrottaisiin mitä on tehty, mikä toimii ja mikä ei. Luentotyypistä koulutustilaisuutta ei niinkään nähty tarpeelliseksi.

6 POHDINTA

Tämä Sosionomi (AMK) – opiskelijoiden tekemä tutkimus on antanut meille SOSKU-hankkeen työntekijöille eräänlaisen yleisen katsauksen sille, miten sosiaalinen kuntoutus tällä hetkellä ymmärretään, miten sitä toteutetaan ja miten sen tulisi toteutua Seinäjoen kaupungissa.

Tutkimuksessa tuli esiin se, että sosiaalinen kuntoutus käsitteenä kaipaa selkeää ja yhtenäisempää määrittelyä; mitä sosiaalihuoltolain 17§ mukainen sosiaalinen kuntoutus tarkoittaa Seinäjoella. Oli hienoa huomata, että vaikka sosiaalinen kuntoutus määriteltiin eri paikoissa jokseenkin eri tavalla, toiminnan ydinkäsitteet nähtiin samansuuntaisena (voimavaralähtöisyys, syrjäytymisen torjunta ja osallisuuden edistäminen). Yhteiseen näkemykseen voitaisiin hakea suuntaa esimerkiksi kaikille avoimesta koulutuksesta, jossa pohjustuksen lisäksi voitaisiin tuoda esille toimivia käytäntöjä ja pohtia yhdessä erilaisia yhteistyö mahdollisuuksia.

Sosiaalisen kuntoutuksen lakipykälä on sosiaalihuoltolaissa jätetty melko väljäksi. Tätä voidaan kuitenkin pitää hyvänä asiana, koska silloin se ei rajaa esimerkiksi mitään tiettyä asiakasryhmää tai toimintatapaa pois. Palvelun sisältö syntyy tällöin kuntoutujakohtaisesti asiakkaan ja asiantuntijoiden yhteistyöllä. Pykälä pitää sisällään henkilöt vauvasta vaariin, mutta Seinäjoen osahankkeen tavoitteena on selvittää mitä sosiaalinen kuntoutus tarkoittaa työikäisille (18-63-vuotiaalle) henkilöille.

Sosiaalinen kuntoutus on asia, jota ei voi määritellä ainoastaan jonkin tietyn yksikön toteutettavaksi. Oli hieno huomata, että tutkimuksessa yhteistyön merkitys sosiaalisessa kuntoutuksessa nähtiin tärkeänä ja työntekijöillä on halu tehdä yhteistyötä muiden toimijoiden kanssa. Toimivan yhteistyön koettiin hyödyntävän

Kestävää kasvua ja työtä -ohjelma

Vipuvoimaa
EU:lta
2014–2020

sekä asiakkaita että työntekijöitä. Yhteistyötä tehdään tälläkin hetkellä, mutta esille nousi myös tarve tiiviimmälle yhteistyölle. Tiiviimmän yhteistyön esteenä nähtiin kuitenkin ajan puute. Koettiin, että tällä hetkellä ei ole resursseja yhteistyön tiivistämiseen.

Toimintaa, joka voidaan nähdä sosiaalisena kuntoutuksena, tapahtuu kokoajan eri palveluissa erimuotoisesti ja sitä tehdään yhteistyönä eri toimijoiden kanssa. Vastauksissa korostui näkemys siitä, että sosiaalinen kuntoutus nähdään erityisesti suunnitelmallisena työnä ja matalan kynnyksen toimintana. Vaikka sosiaalinen kuntoutus nähtiin muiden ihmisten kanssa tehtävänä toimintana, yksilökohtainen työ (keskustelut, motivointi, asioissa avustaminen yms.) nähtiin myös merkityksellisenä.

Suurin osa haastateltavista yksiköistä koki oman työnsä sisältävän sosiaalisen kuntoutuksen elementtejä ja esille nostettiin myös asiakkaiden oma aktiivisuus sekä vertaistuen merkitys osana sosiaalista kuntoutusta. Vastauksista kävi kuitenkin ilmi myös se, että paikat kokivat pääsääntöisesti olevansa ennemminkin tahoja, jotka kartoittavat tilannetta ja ohjaavat oikeisiin palveluihin. Esteenä sosiaalisen kuntoutuksen järjestämiseksi omassa yksikössä nähtiin lähinnä henkilöresurssien puute. Koettiin, ettei näillä resurssein pystytä esim. järjestämään ryhmämuotoista toimintaa, jalkautumaan kentälle ja tekemään tiiviimpää yhteistyötä muiden toimijoiden kanssa. Tämä on Sosku-hankkeen toiminnan juurruttamisen näkökulmasta huolestuttavaa. Osa paikoista myös koki, että sosiaalinen kuntoutus tulee järjestää ja tapahtua toisessa yksikössä, joka ottaisi kokonaisuutena asiakkaan tilanteen haltuun.

Tutkimuksesta nousi esiin myös se, että palveluohjausta tehdään laajasti. On hienoa, että Seinäjoella tunnetaan palvelut ja osataan ohjata eri palvelujen piiriin, mutta esiin

nousi myös kriittistä keskustelua aiheesta: mikäli kaikissa paikoissa ohjataan asiakas ”oikeisiin” palveluihin niin missä ovat ne paikat, jotka työskentelevät asiakkaiden kanssa? Ohjaavassa kulttuurissa tärkeäksi nouseekin se, että mielikuvat toisten tahojen tekemästä työstä ovat oikeita ja asiakas ohjataan oikeaan paikkaan oikea aikaisesti eikä joudu palloteltavaksi eri palvelujen välille. Tätä varmasti edesauttaa tiivis ja hyvä yhteistyö eri toimijoiden välillä sekä hyvä tiedottaminen palveluista ja eri tapahtumista.

Sosiaalinen kuntoutus voidaan nähdä niin työotteena kuin palveluina. Hankkeen tarkoituksena on avata, selvittää ja kehittää seuraavia osa-alueita; mitä sosiaalinen kuntoutus tarkoittaa työotteena ja minkälaisia sosiaalisen kuntoutuksen palveluita voidaan järjestää ja miten ne saadaan juurrutettua osaksi olemassa olevia palveluita.

Seinäjoen SOSKU-osahanke kiittää sosionomi (AMK) - opiskelijoita ja kaikkia yksiköitä, jotka osallistuivat haastatteluihin, kiitos! Kehittämistyö ja yhteistyö jatkuu vielä 31.3.2018 saakka 😊

Seinäjoella 22.8.2016

Jaana Lemmetti ja Merja Paulasaari

Sosiaalisen kuntoutuksen valtakunnallinen kehittämishanke

Seinäjoen kaupunki

Kestävä kasvua ja työtä -ohjelma

Vipuvoimaa
EU:lta
2014–2020

LÄHTEET

Hinkka, T., Koivisto, J. & Haverinen, R. 2006. Kartoittava kirjallisuuskatsaus sosiaalisen kuntoutuksen työmuodoista ja niiden vaikutuksista. Helsinki. Stakesin raportteja 12/2006.

L 1301/2014. Sosiaalihuoltolaki.

Kestävää kasvua ja työtä -ohjelma

Vipuvoimaa
EU:lta
2014–2020

